СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXII. Ч. 280. Джерзи Ситі, Н. Дж., второк, 2. грудня, 1924.

VOL. XXXII. No. 280. Jersey City, N. J., Tuesday, Decembir 2, 1924. THREE CENTS

мексиканський прези-нт обнимає уряд.

...0. падолиста. — Новий президент мексикан... генерал Плютарко Еліяс Каєс, обняв нині...

...ація відбувалася серед небувалої врочистос... участь до 25,000 людий, по більшій части ...ників, яких кандидатом він вважається. В сих ...узяли також участь делегати Американської ...ї в числі півчверта сотки.

...ОВИЩЕ ВИКИНЕНИХ ПОСТУПОВЦІВ.

...ГОН, 30. падолиста. — Сенатор Брукгарт, ко... ...епубликанської партії викинув зі заряду разом з ...уповцями, заявив про се викиненнє, що воно не ...його становища в конґресі. Він буде далі стояти ...грамою, а президента Кулиджа буде попирати о... ...едложить корисну фармерам програму.

...КАНЦІ МАЛИ НАДВИЖКУ ПРИ ВИБОРАХ.

...ГТОН, 30. падолиста. — Загальний републиканськ... ...заявляє, що йому лишилося з кампанії ще 355,000 ...вижки.

...т видав 3 міліони 63 тисячі долярів.

...ТИ НЕ ДУМАЮТЬ ВЯЗАТИСЯ З ПОСТУПОВЦЯМИ

...ГТОН, 30. падолиста. — Демократичні конґрес... ...тори не думають на сьому засіданню конґресу лу... ...ступовими членами републиканської партії, але ...ітику без опирання на них.

...ь, однак, карати сенатора Гвілера, котрий ...их виборів виступив проти демократів та ...поступовців на уряд віцепрезидента Злуче...

...ВАННЄ „ЦАРЯ БУДІВЕЛЬНИХ ЮНІЙ".

...30. падолиста. — Комісія для помилування ...шту кари Робертови Бринделови, необмеженого... ...орських будівельних юнїй, якого засуджено на ...и за змову з будівельними підприємцями та ...тів будови нових домів.

...НУ НА УРЯД ЗА НЕВДАЧУ ПРОГИБІЦІЇ.

...30. падолиста. — Гвілер, ґенеральний дорад... ...ової Ліґи, говорив тут у публичній промові, ...ну за невдачу прогибіції поносять скарбові ...за хабарі дозваляють на широку торговлю аль...

...Ь ФОТОГРАФІЇ БЕЗДРОТНИМ ТЕЛЕҐРАФОМ.

...РК, 30. падолиста. — Нині одержано з Лондону ...вислані при помочи бездротного телеґрафу. ....ка одної фотографії заняла 20 мінут. Всі фотоґ... ...удачні. Пересилано образи при помочи винахо... ...ейнджера.

...о в Америці роблено удачні спроби з пересилан... ...при помочи винаходу Американця Дженкинса.

ЗАТОПЛЕННЄ КОРАБЛЯ.

...Месечусетс, 30. падолиста. — Море викинуло ...збитого корабля.

...нків не можна з усею певностю вгадати, з яко... ...походять. Догадуються лишень, що се був...

...МІРАЛ СТРАШИТЬ ЯПАНОМ.

...0. падолиста. — Тут відбулася публична де... ...американської політики супроти Япану.

...они виступав Федерик Либі, урядник Націо... ...запобіження Війні, котрий стояв на станови... ...і приготовання самі собою викликають ...орони виступав Вілієм Роджерс, адмірал ...ти, котрий заступав думку, що Америка ...небезпеки від Япану, не робити йому нія... ...е приготовлятися до війни.

...СІ ЕПИСКОПИ ЄРЕТИКИ".

...Огайо, 30. падолиста. — Вілієм Барвн, епис... ...ької епископальної церкви, котрого епископи ...цили недавно яко еретика, називає тепер всіх ...церкви еретиками.

НОВИЙ ПОЖАР У ДЖЕРЗИ СИТІ.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. Дж., 30. падолиста. — З невідомої причини повстає тут новий пожар на причалі К. на Другій Вулиці. Пожар спалив магазини та 11 автомобілів.

Шкоду обчисляють на пів міліона долярів.

ВБИВ БАТЬКА, ОБОРОНЯЮЧИ МАТІР.

НЮ ЙОРК, 30. падолиста. — Степан Мерінґер, 22-літний син Михайла Мерінгера, убив нині вистрілом з револьвера свого батька, котрий кинувся бити свою жінку.

Арештований сам признався до вини, але виправдується, що він хотів обороняти матір.

ВЖЕ Й КУБА ДЕПОРТУЄ.

ГАВАНА, Куба, 29. падолиста. — Уряд Куби постановив вислати з краю 28 чужинецьких аґітаторів, які на думку уряду заколочують спокій в краю.

Більшість сих аґітаторів се Еспанці.

АМЕРИКАНСЬКІ ПОЗИЧКИ ДОХОДЯТЬ БІЛІОНА ДОЛЯРІВ НА РІК.

Після обчислень банкирів, американські банкирі позичають тепер на рік о одного біліона (тисячі міліонів) долярів на рік.

Вони додають, що сі величезні позички не роблять для Америки найменшої ріжниці, себто не викликують тут найменчого почуття недостачі капіталу.

ЩЕ ОДИН ВБИЙНИК БАТЬКА

Болтимор, Меріленд, 30. падолиста. — Лава присяжних суддів, покликана судовим лікарем (коронером) для розслідження смерти Віліема Симса, прийшла до переконання, що його вбив його власний син Джеймс Симс, 16-літний школяр. Його віддано в руки великої лави присяжниної суддів.

МАЙНЕРСЬКИЙ СТРАЙК ТРЕВАЄ ДАЛІ.

Питстон, Па. 29. падолиста.— Представники 12,000 страйкуючих майнерів Пенсилвенійської Вуглевої Компанії рішили тут на своїх зборах видержати в страйку так довго, поки підприємство не вступить та не полагодить їх жалоб.

ПРОТИ МОСКОВСЬКОГО ЦЕНТРАЛІЗМУ.

Президія ВУЦВК. опротестувала постанову РНК. СРСР. про повернення майна сільсько господарській промисловій та кредитовій кооперації, на тій підставі, що ся справа по Конституції ССРР належить до законодавства У.С.Р. Таксамо Президія ВЦВК. опротестувала постанову РНК. в справі асекурації і знесла зарядження Харківського Губвиконкому, які він поробив на підставі тої постанови.

ПЕРЕСЕЛЕННЄ В ХАРКІВЩИНІ.

Цього року переселилося з Харківщини до Катеринославщини 1000 бідняцьких родин. Для переселенців приділено землю у Павлоградській окрузі.

КОНЦЕРТ Ф. ЯКИМЕНКА.

Дня 22. жовтня відбувся в праськім Моцартеумі композиторський концерт директора Музичного відділу Українського Педаґогічного Інституту проф. Фдора Якименка. Виконані були композиції для струнного тріо (пп.Штепанек, Кот і Геран), для фортепяну — сольо (автор), для скрипки (п. Кузяков) з фортепяном низка пісень на слова українських поетів (п-ні Германова). Художній успіх концерту був великий.

КОМЗЛОДІЇ.

У Херсоні засуджено на розстріл за хабарництво „народного суддю" Козлова, але з огляду на те, що Козлов був „комуністом і має революційні заслуги" розстріл йому замінено вязницею на 10 літ. . . Крук крукови очий не виклюне.

В Одесі при відїзді пароплава до Царгороду арештовано бувшого члена одеського губкома, управляючого губфінвідділом Стравинського, який хотів виїхати за кордон. При чім знайдено цілу торбу чужої валюти і ріжні дороцінности. Рівночасно арештовано його родича скарбника ґуберніяльного вказначейства. Звідки ці гроші у комуніста безсеребреника?

ЗМЕРЗЛІ ЗИМОВІ ОВОЧІ.

Змерзлі яблука поллята 1 — 1 і пів цм. високо холодною водою. Колиж яблука були вкриті ледовою поволокою, воду зляти лід обтерти, лід обтерди кусником сукна в теплій кімнаті. Таксамо можна робити з замерзлими грушками. Треба одначе вважати, щоби овочі перед тим не відтаяли.

ЩОБИ ВІКНА НЕ ЗАМЕРЗАЛИ

В зимі розпустити кухонної соли або алуну в теплій воді стільки, щоби яйце плавало на цьому розчині (около пригорщу соли або алуну на пів літри води). Обмити замерзлі шиби цим рощином губкою, або пензлем, а лід зараз із них зникне. Коли морози дуже сильні, треба шиби витерти на сухо, щоби знову не покрилися ледом.

ЛОВИ НА ЛЬВІВ.

Англійська кольоніяльна управа поручила всім своїм підрядним властям, щоби зорґанізували оконечні й великі лови на диких звірів, котрі наносять величезні шкоди майну і людей. Лови ці мали відбутися головно проти львів. Розпорядок цей видано наслідком звідомлень, які наспіли до кольоніяльного міністерства в Лондині з ріжних кольоній. Між ними є й вельми затрівожуючі. „Форін Офис" оголосило деякі з цих звідомлень. Виходить із них, що в самій провінції Табара (територія Танґаніка в Африці) як тубольців так і кольоністів напастують страшно хижі звірі. В самому першому чвертьрічі 1923 р. роздерли звірята 67 людий. В індійських джунґлях, які є під індійською управою, згинуло від звірят 3263 людей. Жертвою самих лише тигрів і леопардів упало 2,000 людей. Крім цього згинуло більше, як 20,000 тубольців наслідком укушень їдовитих змій. Ці великі лови на дикі звірята малиб зачатися заки ще зорґанізується експедиція, в якій візьмуть участь айдавнійші ловецькі чемпіони з Англії і кольоній. Але коли зважити, що в 1922 р. в самій Індії вбито 23.267 штук дикої звірини, з чого самих тигрів і леопардів 12.000 а протягом першого піврічча 1923 р. в самій Танґаніці вбито 300 львів і 800 леопардів, то не диво, що в англійських колах перестеріґають, що майбутні лови можуть завдати смертельний удар славному королеви пустині. За кілька десяток літ лев може бути лише споминем минулого й бачитимуть його хіба в музеях випханого соломою.

ПОХОРОН У ВОЗДУСІ.

В місті Кельн, у Німеччині, померла жінка команданта першої англійської бриґади Македел-Скотта.. Полковник хотів конче похоронити покійницю в Анґлії, але й хотів оминути невигідні формальности. Тому радіоґрамом замовив із Кройдена аероплян. Літак єще того самого дня переніс мертве тіло до Лондону. Крім пільота взяв участь у цьому воздушному похороні лище полковник.

Велика Британія посилає щораз більше своїх війск до Египту.

ЛОНДОН, 30. падолиста. — Анґлія далі посилає війска до Египту для удержання порядку і допильнування, аби умови, які Анґлія подиктувала Египтови були виконані.

Одначе в тутешніх політичних кругах кажуть, що правительство повинно здержати дальшу висилку війск до Египту з уваги, що країна вже успокоїлась.

ЕГИПЕТСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ПРИЙМАЄ ВСІ УМОВИ АНҐЛІЇ.

ЛОНДОН, 30. падолиста. — Нове египетське правительство Завіра паші повідомило англійського ґенерального комісаря ґенерала Елленбі, що приймає всі умови, які подиктувала Анґлія.

ЛОЙД ДЖОРДЖ ПРО ЕГИПЕТСЬКУ КРІЗУ.

ЛОНДОН, 30. падолиста.—Бувший премієр Лойд Джордж заявив, що Анґлія мусить держати свою армію в Египті, бо інакше там пропала-б свобода народу, а настала-б диктатура і нелад.

АНҐЛІЙСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ І ЕГИПЕТ.

ЛОНДОН, 30. падолиста. — Новий анґлійський парлямент, який збереться на першу сесію 2-ого грудня с. р., займеться між іншими справами також і египетською крізою.

РАДА ЛІҐИ НАРОДІВ І ЕГИПЕТ.

РИМ, 30. падолиста. — Тут буде конференція Ради Ліґи Народів 8-ого грудня с. р. Деякі політики роблять заходи, щоб там видвигнути справу Египту.

АНҐЛІЙЦІ ПОЛОНИЛИ ЕГИПЕТСЬКИХ ЖОВНІРІВ.

ЛОНДОН, 29. падолиста. — З Каіро повідомляють, що Анґлійці взяли в полон 200 збунтованих египетських жовнірів у Судані.

БОЛЬШЕВИЦЬКІ ГАЗЕТИ ПРОТИ АНҐЛІЇ.

МОСКВА, 30. падолиста. — Тутешні большевицькі газети піднесли великий крик проти Анґлії з приводу відкинення договору з СССР.

Вони пишуть, що се зроблено нароком, щоб добути від большевиків більше концесій.

ПРОТИ-ФАШІСТСЬКИЙ РУХ В ІТАЛІЇ.

МЕДІОЛЯН, Італія, 29. падолиста. — Тут відбулось велике проти-фашістське зібраннє, в якому взяло участь 74 послів і 99 представників ріжних міст Італії.

ТРОЦЬКИЙ — ЗРАДНИК БОЛЬШЕВИЗМУ.

МОСКВА, 29. падолиста. — Леон Каменев і М. Сталін видали звідомленнє для російської комуністичної партії про діяльність Леона Троцького.

Вони кажуть, що перед большевицьким переворотом він був большевик, та що і тепер він відступив від „чистого большевизму" і засад російської комуністичної партії.

РИКОВ ПРО КОНСЕРВАТИВНІ ПРАВИТЕЛЬСТВА.

МОСКВА, 29. падолиста. — Большевицький премієр Риков сказав, що большевики признають, що на Заході, себто в Західній Европі і в Америці, слідний зворот направо, особливо у виборі консервативних правительств, але се, на його думку, тільки зблизить і прискорить нову війну.

РИКОВ ПРО „КОМІНТЕРН".

МОСКВА, 28. падолиста. — Большевицький премієр Риков заявив нині, що московський „комінтерн" (комуністичний інтернаціонал") веде большевицьку пропаґанду заграницею, але він, каже, не залежить від большевицького уряду (кромі того, що бере від нього гроші, та що се одні і тісамі люди).

СУДЯТЬ КОМУНІСТІВ.

РИГА, столиця Латвії, 29. падолиста. — В Латвії й Естонії увязнено і засуджено кількасот комуністичних аґітаторів.

ПРИПИСУЮТЬ СКРОМНІСТЬ СВОЇМ АМБАСАДОРАМ.

МОСКВА, 28. падолиста. — Большевицький уряд постановив наказати своїм посолствам і місіям, щоби вели скромне життє в заграничних столицях.

Тримаючись того припису, вони не мусять брати участи в парадних приняттях.

ХЛІБ НАЙДОРОЗШИЙ ВІД 55 ЛІТ.

ПАРИЖ, 22. падолиста. — Хліб в Парижи тепер по 1½ франка (8 американських центів) за один кільограм. Се найвисша ціна на хліб в Парижі від часу німецької облоги в 1870 році.

ХОТЯТЬ ПАДАРЕВСЬКОГО НА АМБАСАДОРА.

ВАРШАВА, 29. падолиста. — Тут говорять, що польський уряд хоче предложити Падаревському посаду польського посла у Вашингтоні.

Одначе в політичних кругах не вірять, що він прийме се становище.

САМОГОННЕ БОЛЬШЕВИЦЬКЕ ЦАРСТВО.

ХАРКІВ, Україна, 9. падолиста. — Український комісаріят фінансів обчислив, що в минулому році на Україні викрито 36,000 самогонних горалень. Пересічно одна самогонна фабрика припадала на кождих 775 душ людности. Сього року тільки за перших 7 місяців викрито вже 50,000 горалень, так що одна самогонна фабрика вже припадає на кождих 860 душ людности. На виріб самогону витрачується 3½ міліонів пудів хліба.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES; Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ .75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Уряд У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

МУДРИЙ ЯК ПОЛЯК ПО ШКОДІ

Становище московського уряду в межидержавній політиці в теперішну хвилю подабає на становище прислівного Поляка, що змудрів по шкоді.

Коли в Англії правив уряд робітничої партії, тоді большевики вживали всіх своїх сил на його повалення. Для них нема страшнійшого ворога для робітництва понад людину, яка цілим своїм життєм показала, що вона служить робітникам, а котра не признає комуністичних засад. Такого чоловіка вони більше поборюють, як капіталістів, дідичів, банкирів, бо такі люди самим доспіхом своєї роботи компромітують невдачні комуністичні заходи. Йдучи за сими засадами своєї політики, большевики валили всіми силами в основи сили робітничого уряду.

Нарешті Мекдоналд упав. Правда, не повалили його большевики ,хоча большевицькі когути зараз на весь світ запіяли, що се від їх піяння сонце зійшло. Та ще не прогомоніло ціле большевицьке кукуріку, а вже воно затягнулося якоюсь фалшивою нотою, гейби се піяла курка, що пипоть дістала. Ось московський комісар Риков, який є чимось в роді премієра міністрів, заговорив до відбуваючоїся в Москві конференції ткацьких робітників гробовим голосом про погіршенне становища Москви. Мовляв, Москва стоїть тепер перед новою крізою, новим переломом. Мовляв, загрожені советський союз та інтереси революції.

Інтереси революції — се, очевидно, нічого инчого лишень хліб та масло комісарів. Коли того хліба й масла поскупо, коли до нього не приходить приміром „малоруська колбаса", то інтереси революції на Україні загрожені. Коли на столі комісарів у Москві зявляється і українська ковбаса, і українські вареники, і кримське вино, і молдаванська бриндзя, то інтереси російської революції стоять добре. Тепер інтереси російської революції стоять зле в Англії, бо з Англії не прийдуть машинові вироби, на які большевики могли надіятися, якби зближення межи Англією та Росією, роспочате за Мекдоналда, було здійснилося.

Риков межи стрічками жаліє большевицьких виступів проти англійського уряду. Риков признає теж, що чужі уряди мають по части рацію, коли вони винують московський уряд за вчинки третого інтернаціоналу в Москві, який веде большевицьку агітацію в тих краях, де він обіцяв її не робити. Виходить тут тихе признанне большевицького премієра, що большевики в своїм поступованню супроти англійського робітничого уряду рубали ту галузу, на котрій вони самі сиділи.

Риков подає нові ради на большевицьку біду, а саме радить він ще раз заявити капіталістичним урядам Европи, що третий інтернаціонал в Москві не урядове тіло і що московський уряд за нього не відповідає. Рада не нова. Большевицький уряд досі тільки й робив, що відпекувався від своєї дитини. І висліди її теж будуть такі самі, як досі, себто новим заявам Москви не дадуть віри на будуче, як не давали досі старим.

Всеж таки заходи Рикова цікаві яко документ тяжкого положення, в якому найшовся большевицький уряд. Від самого повстання сього уряду головною надією сього уряду була всесвітна революція. На неї большевики грали як на туза. Та туз завів. Карта не прийшла. Всесвітної революції не було, і чим більше часу минає, тим далі її треба відкладати. Через сю невдачу Москва побачилася в скрутному положенню. Найбільше відсталий край в Европі поклав надії на перевороти в промислових, поступових краях світа, а тепер тих переворотів нема. Росія лищилася на леду. Або вона мусить загинути, або революція мусить загинути. Росія пробувала ратуватися поширенням по світу агітації за всесвітною революцією. Для сеї цілм повстав так званий третий інтернаціонал в Москві, удержуваний грішми, здертими большевицьким урядом з України, Грузії, Азербайджану. Він має ширити агітацію по світі за большевицькою революцією. Штучно мали викликати те, на що большевицькі провідники рахували як на конечне, природне явище.

Колиб всесвітна революція ще й тепер вибухла, то московський уряд бувби вратований. Коли її не буде, то большевицький уряд скорше чи пізнійше упасти мусить. Рада Рикова показує, що большевицький уряд не може зречися третого інтернаціоналу, що він ще далі рахує на те, що він щось зробить, що революція якимось чудом прийде та вратує Москву з безвихідного положення. Рада Рикова свідчить, що большевицькі провідники воліють держати далі загарбану в свої руки владу, хочби навіть поневолені ними народи мали зійти до степення дикуньства, як признати свою невдачу та зректися своєї влади. Покищо вони стараються робити неможливу річ. З одного боку робити в світі революцію, а рівночасно переконати капіталістів, щоби дали допомогу Росії та дозволили її дожити до вибуху тої революції. Вони бігають за двома заяцями: то за всесвітною революцією, то за капіталістичною допомогою Росії.

І в своїй подвійній політиці мають тілкки щастя, кільки має щастя той, що за двома заяцями гонить.

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ПРИСА

Спостереження та уваги.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

I.

„Кожда нація має таку пресу, на яку вона заслуговує".

Коли який-небудь чужинець схотівби винести свій присуд над україн. нацією на основі цеї засади то ледве чи той присуд був би справедливим. Пресу можна й треба оцінювати на основі того чим вона є. Натомість націю можна оцінювати лише на підставі того, чим вона може бути. Особливо націю поневолену, яка ще не дійшла до повного розвитку всіх своїх потенціяльних сил.

Коротенько здавши собі справу з того, **чим може бути** українська нація, які потенціяльні сили в ній заложені мусимо, прийти до висновків позитивних, порішаючих. Не для цього впадати ані в самохвальство, ані в надмірний оптимізм. Для цього досить буде використати той досвід, який дала світова війна.

Ця війна зі своїми наслідками кинула між чужі люде, сотні тисяч Українців у виді полонених, інтернованих та еміґрантів. Ніколи не бувши на чужині е знаючи чужих мов, непризвичаєні до нових обставин життя, вони легко моглиб упастиб духом, отупіти й наслідком того робити на чужині некорисне вражінне.

Вийшло, якраз навпаки. Усі чужинці, що мали й мають до діла з українськими полоненими, інтернованими, робітниками, чи студентами, в один голос хвалятьїх **високу інтелігентність**. Я говорив з дуже богатьома Німцями й Чехами, що за війни й по війні блище стикалися з нашими людьми, підкреслює **простими** людьми. Всі вони не хваляться, опо відаючи про працьовитість, вигадливість, дотепність, охайність, вірність, перенятливість наших людей.Німецькі офіцери які мали підчас війни українських денщиків („буршів") чеські професори, як читають лекції українським студентам, німецькі й чеські господарі, які мали обо мають у себе на роботі бувших українських стрільців, — усі вони оповідають чудеса й хвалять ненахвалятьcя.

Високу інтеліґентність укра- усі учені дослідники, як свої так і чужі. Досить поглянути на **українське народне мистецтво** — на пісню, орнамент, будівничі форми, — щоб знайти для цього ще одне потвердженне. Ще можна взяти на доказ ту **кількість слів**, якою орудує наш простий чоловік. Установлено, що вімецький, французький чеський, анґлійський, чи взагалі західноевропейський селянин має в своїм ужитку всього, яких 400 слів Український селянин орудує без порівнання більшою кількістю слів, що свідчить про його більшу природну обдарованність і талановитість.

Усі думки з спостереження збігаються до того, що **українська народна маса є першорядним людським матеріялом** Це дає право до висновку, що в **нормальних умовах** усі прояви колективної праці українського народу також також булиб першорядними. Булаб першорядна політика, наука, мистецтво техніка, преса. Коли цього нема — значить не обєктивні здібности нації, а щось инше субєктивне, тому виною.

Отже й про нашу пресу — колиб показалось, що вона кепська — не можна говорити, що українська нація кращої не заслужила. Ми бачимо, що обєктивно, український нарід має право на найвищі і найбільш досконалі продукти своєї колективної праці. Тимсамим і на досконалу високопоставлену пресу.

Я навмисне трохи ширше розвинув цю думку, щоб на самім початку збити з позиції наших песимістів і скептиків і фаталістів. Знаю бо з досвіду, що як тільки почнеш говорити про які небудь дефекти в нашій громадській праці, так зараз знаходяться мудрі люде з готовими безнадійними сентенціями: який пан такий і крам, яке їхало таке й здибало й т. д. Це все має означати, що український нарід, ще „не дозрів" до чогось кращого, що треба почекати, поки назріють „обєктивно умови", що „при нашій бідности" не сміємо тягнутись до „люксусів"... Одним словом: жери мовчки й хвали Господа Бога за те, що маєш.

Наведені думки й спостереження, які показують чим може **бути** українська нація, мусять з гори відтяти мову тим присяжним мудрагелям. **Українська нація має право на першорядні продукти своєї колективної праці** — цю саму істину треба собі раз-назавжди затямити. А коли в якій небудь ділянці справа стоїть зле — значить, тут винні якісь инші причини, субєктивні або тимчасові.

Радянин.

ДУМКИ

Кладім за свободу нетільки „душу й тіло", але і доляри, бо на „душі й тіла" нема тепер покупців.

*

Покійний Сербин, селянин зі Станиславівщини, стратив був ціле майно через народні справи, а проте не жалував цього, бо казав, що для вітчини нетільки маєток але й життя треба посвятити.

Які ми всі малі проти того ідейного „сірака"!

*

Нема чого дивуватись, що селяни багнуть землі. Ніхто не погодує ні себе, ні дітий самим воздухом. Саме у тому річ, щоби українські селяни зрозуміли, що ніхто їм тої землі не дасть, а тільки своя власна держава.

*

Україна така богата, що може запевнити щасте усім своїм дітям. Там нема місця для голоду та нужди. Біда лише, що вороги развраз вивозять українське добро — собі й чужим на користь.

*

Боротьба за незалежну Україну це нетільки боротьба за особисту волю, за народну честь і за національні ідеали. Вона і за те, щоб Українці мали гарні хати, повні стодоли, стайні й комори; щоби по селах могли бути високі школи; щоб усюди було електричне світло, — словом, щоб зложити на Україні таке бодай життя, як бачимо його в Америці.

*

Кожний Українець мусить знати, що він бореться за щасте усхі тих, які останутъ в живих, по боротьбі. Коли борці будуть знати, що їх посвята не пропаде марно; що память про них буде жити поміж освободженим і щасливим народом, тоді і найслабший викує у своїй душі геройську постанову пожертвувати собою для щастя своїх.

*

Україна не хоче пролетарської влади, бо не хоче пролетаріяту на своїй землі. Нехай Московщина розплоджує собі босяків, голодранців і другу голобосу шляхту. А ями, Українці, заживемо собі попросту, як буржуї й „куркулі". Є в нас усього доволі, щоб усі могли прожити як люди.

*

Після розвалу прочистилися ряди нашої інтеліґенції. Що слабші характери здались і полетіли з вітром, куди вітер був. Одні пішли на службу червоній шляхті, другі в лакеї ляцькому панству, треті лизунами в румунських боярів — усі к бісовій мамі!

Бодай не буде воняти їх нечистим духом у нашій громадській роботі.

*

Проріділи ряди української інтеліґенції. Але та громада, яка остала вірною своему народови, впору пригноблення і зневіри, вона засіє саме тільки чисте зерно на народній ниві.

Тим чистим зерном є обєднанне усіх щирих Українців в імя незалежної української держави.

*

Оттак потреба і нам тут, в Америці, обєднатись, хочби найбільшим партійним ворогам. Не кажи, що той, або цей, туман і недотепа і він тобі не до розказу. Бери участь в нарадах і старайся подавати як найрозумнійші гадки. Може відразу вони не приймуться, але як вони добрі, так все лишать слід.

*

Іноді буває, що один чоловік бачить яснійше ніж цілий загал. Але розумний чоловік не відколеться від свого загалу, хочаб сей і не послухав його поради. Він перестереже, але відтак піде зі своїм народом разом, хочби й на погибіль. У цім вся суть карности.

*

Народ, в часі визвольної боортьби, це армія. Ні жовнір, ні офіцир не укладають пляну битви, а начальний вожд зі своїм штабом. Оттак і нам, Українцям, треба „не расcуждать, а слушать". Коли будемо мати начальника для наших державницьких змагань, то мусимо чинити все, що він нам розкаже.

*

Покищо маємо свою демократичну установу „Обєднанне". Забудьмо за особи, які може декому немилі, а даймо поміч самій ідеї, для якої „Обєднанне" створене. Воно є нашим національним податковим урядом, який збирає жертви на народні цілі.

Чуй-Дух.

Іван Фарнко.

КОНКІСТАДОРИ.

По бурхливі океані
Серед пінявих валів
Наша фльота суне, бється
До незвісних берегів.
Плещуть весла, гнуться щогли...
Ось і пристань затишна!
аЗвертай! І бік при боці!
І стерно біля стерна!
Кидай якорі! На беріг
По помостах виходи!
Ні чичирк! Ще ледво днієˇ...
Пусто скрізь... Ставай в ряди!
Сонний гоорд ще дрімає...
Схопимо його у сні...
Перший крик—наш окрик бою,
І побідниі пісні.
Та заки рушать, пускайте
Скрізь огонь по кораблях,
Щоб всі знали, що нема нам
Вороття на старий шлях.
Бухнув дим! Хлюпоче море...
Щось мов стогне у судні...
Паруси залопотіли,
Наче крила огняні.
Гнуться реї, сиплють іскри,
Мов розпалені річки...
Снасть скрипить... Високі щогли
Запалали мов свічки.
Що за нами, хай на віки
Вкриє попіл життєвий!
Або смерть, або побіда! —
Се наш оклик боєвий!
До відважних світ належить.
К чорту боязнь навісну!
Кров і труд ось тут здвигне нам
Нову, кращу вітчину!

Кохавина, 26. липня, 1904.

ВОНИ Й МИ.

Невеличке село під Прагою, одно з тих богатьох, по котрих розсіяна нужденнійша, а тому й більша частина української й московської еміґрації.

Сценка на вулиці.

— Скажіте, пажалуйста, — звертається до вас приїзжа з міста пані, — ґде жівйот ґаспажа Х?

— Йдіть просто, далі звернете ліворуч, — третя віля від рогу праворуч.

— Ізвіняюсь... ви кто-же будете — Русскій? Аткуда?

Ні, Українець... З Київа.

Ах, оставте! Ведь ета всьо равно. Із Кієва — значіть Русскій. Предаставте уж Ґалічанам називать себя Українца

— Моє поважанне, пані!...

Відходите під сердиті погляди Московки, повн
ного обурення. Почуваєте спиною, що могла-б —
вас із гуздром від палкої любови до тих, хто не х
рінке" звати себе „русским" або принаймні „ма

Виняток? Поединчий випадок зустрічи з я
леповатою чорносотенкою, яку недавне мину
навчило нічого?... Ні, такі випадки на еміґра
на кождім кроці. Се не чорносотенство — б
вікова невигойна хороба, що зветься тим і
люблять накидати колись недержавним нац
імперії, а саме — ШОВІНІЗМ, ЗАПЕКЛА ЗН
ВСІХ, ХТО ХОЧЕ ЗВАТИСЯ НЕ МОСКАЛЕМ
ТИМ, ЧИМ ВІН Є ПО ПОХОДЖЕННЮ. Хіба
чорносотенством почування й погляди, спільн
і Шульґіну, і Мілюкову, і Керенському, і Абра
всім, хто зве себе „Русским"? А що сі почуван
спільні всім Москалям і обмосковленим Жидам,
раз доводилося читачам нашої ґазети, і доводи
тами непоборними, а саме — реферуванням пис
їхніх визначних політиків з ріжних партій, почи
правійших і кінчаючи найлівійшими, навіть ко

Чи не час поставити точку?

На нашу думку, се було-б непоправною пом
стара, вікопомна боротьба не скінчилася, а тільк
почалася — і вже не на життє, як то кажуть, а н
зультатів же поки-що не осягнено жадних. Украї
так і нема, бо-ж хіба можна вважати за великий з
трого прагнули ми, той суроґат державности, кот
еться в даний момент нічого не промовляючими
кої душі літерами УСРР. Чи ми-ж такі дурні, що
зрозуміти, що се мало чим відріжняється від цар
росії"? Ріжниця хіба та, що в „Малоросії" ми бу
але не вмірали міліонами з голоду, одурені, окра
рені, — бо цар рабував, але був заінтересован
не виздихали; а в УСРР ми знов у неволі, але д
раємо з голоду й пошестей, — бо червоні царі
тересовані в тім, щоб їх піддані жили: на їх в
них хоч потоп, — їм байдуже, — вони знают
царювання почислено. А підуть — то здійме
боротьба за „єдину-неділиму" з одного боку
їну з другого.

А з ким доведеться боротися, про се чит
ються з інтересного оповідання проф. В.
деникінській тюрмі". Правда, се було 5 років
порівняєте настрої й погляди колишніх ден
настроями й поглядами московської еміґра
станів і партій, то побачите, що не тільки н
відміни, а навпаки — цілковита зневага й зн
го, на чому лежить печать українства, ще п
бою помсти за все, що довелося витерпіти м
рації, і за той занепад, до котрого дійшла кол
родів, Російська Імперія.

Повні віри в остаточну перемогу нашої Пра
великим острахом чекаємо того останнього рі
ворогом нашої волі. І невже навіть тепер, у сп
рішучої небезпеки, після тої крівавої науки, якої
тягом останніх літ, ми не здолаємо знайти ВСІ
НУ МОВУ ДО СПІЛЬНОГО ЗРОЗУМІННЯ, щоб,
дванацята година, вирушити супроти вікопо
ОДНИМ СПІЛЬНИМ МІЦНИМ ФРОНТОМ, ЯК
ОДНО СЕРЦЕ, ОДНО ПЕКУЧЕ ЗМАГАННЄ ДО
ЛІ, ДО СВОБІДНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНО
БЕЗ ХОЛОПА І БЕЗ ПАНА?

Або тепер, або — в невідомій далечіні, а

Олекса Карманюк.

НЕ ЗАБУДУ ТЕБЕ.

Коли часом в уяві побачу степи Т
Коли иноді у мріях полину в город
Коли випадково почую пісні Твої,
То тоді всім найсвятішим к

НЕ ЗАБУДУ ТЕБЕ

А як колись — будь, знесилений бор
чужий і холодний брук, а повз мене йтиму
ця й чуття, вказуючи пучками на упадок
Краю мій —

НЕ ЗАБУДУ ТЕБЕ!

І в останню мить мого бурхливого житт
ошкляться поволокою смерти очи мої, а зір мій
го світу байдужим, то й тоді, на самому дні розтвертих
ків моїх зумів кождий прочитати: „Єрусалиме мій! —

НЕ ЗАБУДУ ТЕБЕ!"

24. XI. 22. Каліш, Польща.

ВЛУЧНОСТИ СИЛА

1894 1924 УНС U.N.A.

ЗОРГАНІЗУВАЛИ НОВИХ ЧЛЕНІВ:
на падолист 1924 р.
(Продовження).

5. Олійник Нестор 1-го.
...в Асафат 1-го.
...анський Мафтей 5-ох,
...к Микола 3-ох.
... Олекса 1-го.
...Теодор 1-го.
...ан 2-ох.
...асиль 1-го.
...ий Іван 1-го.
...ола 1-го.
...Михайло 1-го.
...ь 1-го.
...го, Рідчук Дми-
...о 8-ох.
... 1-го.
... 1-го.
...ох.
...1-го.
...хайло 1-го.
... 1-го.
...й 2-ох.
...икола 1-го.
...тефан 3-ох.
...о 1-го.
...ло 2-ох, Дубас
...ван 2-ох.
...кса 4-ох.
...Іван 2-ох.
...ганія 3-ох.
... 1-го.
...риїл 1-го.
...бо 1-го, Пипюк Ми-
..., Зубар Онуф. 1-го.
...о 3-ох.
...ан 1-го.
...Михайло 3-ох.
...кий Стефан 4-ох.
...митро 1-го.
...дрій 1-го.
...иль 3-ох.
...ван 1-го.
...Тимко 13-ох.
...кий Михайло 1-го, Гір-
...иль 1-го.
...ин Йосиф 1-го.
...Олекса 9-ох.
...ький Теодор 1-го.
...ок Йосиф 1-го.
...екса 1-го.
...игорій 2-ох.
...й Василь 1-го.
... Стефан 2-ох.
...етро 1-го.
...иф 3-ох, Куривчак
...айло 1-го, Бабій
...1-го, Климишин
... 5-ох, Чучман
...міґановський Ів.
...ий Ів. 1-го, Пи-
... 1-го.
...буде).

...ПЕРЕПИСКА.

...Батько є членом ...хоче приступити ...-го. Чи се мож-...

... син повноліт-...ити до котрого ...ться, але єсли ...го батько його ...о департаменту ... належить, бо в ...ина, але її родич ...адки за обезпечен-...

...арів: Звернено до ...: Одну до від. 39-го ...уло 45 літ і її мож-...250, а не так як во-...

... звернено до від. ...карської опінії аплі-...ймити найвисше на ...

...го, щоби оплікант-...бадав і відповів на ...а аплікації.
...до від. 150-го, бо ... $1000 і каже, що ...нає, ані метрикою ... дня, і місяця ро-...знати, чи він ще ... кляси мігби змі-...ити метрику, або ...на нисшу клясу. ...о, бо аплікантці ... не на $1000, а ... можна її прий-...

...о до від. 156-го ...лікантів-канди-...

...арське свідоц-...ні.
...інок 46-літних ...ся.
... бо кандидат ...есницю, а то ...ви, а другу ... посмертне ... родина по ...

...лікацію до ...

...ричини, що ...літ і тому не ...1000.
...ому, бо лікар-...та на $2000 не-...м як є, можна ...сше на $1000.
...в, до котрих вис-... до поправки ви-...щоби ті аплікації в ...лікантами поправили ... до гол. канцелярії на-...єсли поправлені, будуть при-... в грудни.

Се є поправ...и тільки з послідного тижня в місяці. Для таких поправок витрачуєся час зовсім без потрібно, бо о тім, що ка...дати і урядники мусять аплікації ...дписувати, або на кого можна пос...ртне записати тай в якім віці до яко... кляси можна приймати, час, щоби ...дай при кінци року кождий секрет... знав. Перед висилкою аплікацій ... гол. канцелярії треба їх добре ог...нути, чи виповнені як слід і попідпис...ні кандидатом, лікарем, председат...ем і секретарем.

НІХТО НЕ ЗН... ГОДИНИ СМЕРТИ АБО НЕЩ...ТЯ СВОГО. ОБЕЗПЕЧІТЬ СЕБЕ ... СВОЮ РОДИНУ В У. Н. ...ОЗІ СЕЙЧАС.

ПОСВЯТА.

Миколі Вороному.

—o—

Миколо, мій друзяко давний,
Ідеалісте непоправний!
Навіяв ти на душу чару
З далекого Катеринодару;
Мов звук трембіти в подонині
Тому, що блудить по долині,
Пустив ти слово різко, сміло,
Що в серці дивно защеміло:
„Пісень давайте нам, поети,
Без тенденційної прикмети,
Без соціяльного змагання,
Без усесвітнього страждання,
Без нарікання над юрбою,
Без гучних покликів до бою,
Без сварів мудреців і дурнів,
Без горожанських тих котур-
[нів!
Пісень свобідних і безпечних,
Добутих із глибин сердечних,
Де б той сучасник горем би-
[тий
Душею хвильку міг спочити".
Гай, гай, Миколо, ще й з пень-
[ками!
Лиш мід твоїми-б пить устами!
Бий твоїм словом, бий доразу
То що почать з такою грою?
Чи мають нам мішать поети
Огонь Титана й воду Лети?
Ах, друже мій, поет сучасний
Він тим сучасний, що нещасний.
Поет — значить: вродився хо-
[рим.
Болить чужим і власним горем.
В його чутливість сильна, дика,
Еольська арфа мов велика,
Що все бренить і не втихає:
В ній кождий стрічний вітер
[грає.
А втихне вітрове дихання,
Бренить в ній власних струн
[дрожання.
Не гармонійний згук той,
[друже!
Він дразнить слух і нерви дуже
На яві дразнить, сон трівожить
Вертить докором, зло воро-
[жить,
Жене тебе, де кроком рушиш,
Клянеш його, а слухать мусиш.
Так не жадай же, друже милий,
Щоб нас поети млою крили,
Рожевим пестощів туманом,
Містичних візій океаном,
Щоб опій нам давали в страви,
Щоб нам співали для забави!
Най будуть щирі, щирі, щирі!
І що хто в життєвому вирі
Спіймав — чи радощі, чи муку,
Барвисту рибу, чи гадюку,
Алмази творчости блискучі,
Чи каяття терни колючі,
Чи перли радощів укритих,
Чи черепки надій розбитих,—
Най все в свої пісні складає
І співчуття не дожидає
Воно прийде!
Слова — полова,
Але огонь в одежі слова —
Безсмертна, чудотворна фея,
Правдива іскра Прометея.

Падолист 1900 р.

„ЗИЗ".

Довгий час на цілій соборній Україні не було гумористичної ґазети. Кожда німецька більша часопись дає своїм читачам раз у тиждень гумористичний додаток, а на Україні не було ані одної сатирично-гумористичної часописи.

Правда, часи не гумористичні, а сумні, але відома річ, що чоловік мусить і хоч деколи також і посміятися, бо вже його душа збудовано, що й веселости хоч троха потребує. Не може ж цілий народ попасти в мелянхолію і не сміє бо це вийшлоби на його втрату. Щоби воно не сталося появився у Львові „Зиз". Правда перше число до половини сконфісковане і редакція мусіла в останній час дати на місце сконфіскованого матеріялу новий, щоби не посилати читачам білого паперу. На тім ясна річ, „Зиз' 'не міг виграти і ми певні, що він дуже зизом дивиться на свою цензуру, не меньше, як цензура на нього.

Але, що це зиз не відуродження а хвилевий і не дідичний, а припадковий, то треба, то треба сподіватися, що знаменний лікар „Час" вилічить його і „Зиз" не буде мав потреби зизувати по причині цензури, а звернеться в сторону всяких наших грішників, і політичних, культурних і в других виновників, до чого він і покликаний на світ.

Але й перше число „Зизу", мимо того цензурного зизування вийшло дуже цікаве і має деякі дотепи, з яких дійсно можна здорово посміятися.

Дотепи не вуличні, не грубі, не обиджаючі чести людини і не деморалізуючі молодого покоління і це дуже добра прикмета „Зизу", котрої він не повинен позбуватися й на дальше.

Дуже ґарні і дійсно артистичні рисунки, і то всі що до одного. Невдатного і поганого, або грубо порноґрафічного нема. Одним словом треба не тільки повитати тую нашу нову гумористичну часопись, але й купувати її, бо з поважань вона сита не буде. Не одно наше видавництво пропало через брак читачів, нехайже „Зиз" з тої самої причини не замикає повік, бо булоби його шкода.

Л.

ВИХОВУЙТЕ СВОЇХ ДІТЕЙ НА СПІВВЛАСНИКІВ НАЙБІЛЬШОЇ СВОЄ-РІДНОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ. ЗАПИШІТЬ ЇХ ДО У. Н. СОЮЗА СЕЙЧАС.

УКРАЇНСЬКИЙ ГРОМАДСЬКИЙ ВИДАВНИЧИЙ ФОНД В ПРАЗІ.

—o—

Перехід на нове помешкання. В звязку з кредитом, що добув для фонду Укр. Гром. Комітету робота Фонду дуже розвинулася. Бюро фонду перейшло з помешкання У. Г. К. в нове окреме помешканнє при друкарні „Леґіоґрафії у " (у дворі). Адреса Фонду тепер така: Прага Вршовіце, самова ул. ч. 665.

Перші видання Фонду вже вийшли з друку:

І. С. Риндик — Міцність матеріялів, курс високих технічних шкіл, технольоґічних інститутів, механічних та інженирних відділів політехнікумів. Зміст: розтяг, стиск скіс кручення, гнуття, динамічний обтяж, 364 ст. 8.. З додатком термінольоґічного словника та 214 рисунками.

С. Русова — Плястична хірурґія з 24 ілюстраціями, з чеської мови переклав др. Гончаренко. 16 ст. тексту та 7 ст. рисунків на крейд. папері.

Проф. др. В. Яновський — Сучасне лікування венеричних хороб. З чеської мови переклав др. А. Гончаренко, 120 ст. 8-ка.

Слідом за тим ще до кінця року вийдуть:

Проф. Ф. Якименко. — Практичний курс науки гармонії в 2-ох частях, підручник для шкіл ріжних типів, з задачником.

Проф. О. Шульгин. — Нариси з нової історії Европи.

Проф. Є. Івашенко. — Аналітична ґеометрія.

Др. А. Гончаренко.— Загальна гігієна.

І. Івасюк. — Кубань, економічний нарис.

Проф. Д. Антонович. — Триста років українського театру (нарис історії українського театру.)

Проф. Ф. Щербина. — Історія статистики і статистичних установ.

М. Павлічук. — Коротка анатомія для студентів медицини.

Далі на черзі:

Проф. М. Чайківський.—Альґебра, курс середньої школи і для самонавчання.

Проф. С. Бородаєвський. — Історія кооперації.

Акад. А Старков — Загальна біолоґія.

К. Михайлюк. — Підручник молочарства для вищих сільсько господарських шкіл.

М. Рашевський. — Рафінація цукру, під редакцією і з додатками інж. Л. Фролова.

Проф. Д. Дорошенко. — Нарис історії чеської літератури.

Акад. А. Старков. — Остеолоґія.

Др. Д. Чижевський. — Лоґіка курс формальної льоґіки для середних шкіл і самоосвіти, зі збірником вправ.

Гр. Чупринка.— Збірник творів під редакцією П. Боґацького (коштом фундації ім Гр. Чупринки).

Проф. Туган-Барановський— Політична економія.

Проф. Л. Білецький. — Основи української літературної критики.

Др. В. Лай.— Школа чину.

Єв. Онацький. — Клясична мітольоґія.

Проф. А. Грабина.—Геодезія.

Готуються до друку:

Французько-український, та англійсько-український словники та чеська граматика для Українців. Готується також серія видань з історії українського мистецтва під ред. проф. Д. Антоновича.

Редакційна Комісія. — Досі редакційна колегія УГВФ. не мала обмеженого складу. Через велику ріжнородність матеріялу, а також з уваги на ріжні особливі умови, в кожному окремому випадкові, фонд з приводу майже кожного окремого твору удавався до відповідного фаховця, і таким чином рецензійна-експертна колегія фонду поширилася вже понад 30 осіб.

Бюро фонду ухвалило тепер, що надалі праці пп. проф. Укр. Університету в Празі, Укр. Господ. Академії в Подєбродах, Укр. Педагогічного Інституту ім М. Драгоманова, в празі для друку в фонді розглядатиме кожна з цих високих українських шкіл сама без окремого розгляду їх у рецензійній колеґії фонду.

Для оцінкиж праць тих авторів, що ненaлежать до названих високих шкіл, ухвалено утворити сталу Редакційну Комісію з 5 осіб в складі Акад. А. Старкова, по одному представникові від Укр. Університету, Укр. Господар. Академії та Укр. Педагогічного Інституту, пятий член представник Бюра Фонду.

CHRISTMAS CLUB.

Перед кількома роками банкові інституції придумали і ввели в життя нову систему ощаджування гроший, називаючи її „Крисмас Клоб", котра в першій мірі відзначаєсь тим, що привзичаює так дорослих як і дітий до систематичного ощаджування гроший.

Звичайно такий „Крисмас Клоб" починається в першій половині грудня і тягнеться наступаючих пядесять тижднів, почім депозитор дістає повну суму, котру він зложив, вкладаючи тижнево по кілька, кільканайцять або кількадесять центів, після свого бажання.

Така система приносить великі успіхи. Приміром оден з банків (Стандард Банк, 55 Енью Б, Ню Йорк) мав цего року близько 2600 депозиторів-членів такого „Крисмас Клобу", котрі на протязі пядесять тижднів заощадили собі поверх $100.000.

П. Ленчук.

КРІВАВІ ДНІ КИЄВА.

(страшний спомин очевидця).

(Присвята тим, що кумаються з Москалями).

По скиненню царату в Росії, дня 27. лютого 1918 р., я находився в центральній Росії, в місті Самарі, як полонений з австрійської армії.

Коли прийшла вість о скиненню царату до Самари, то місто прибралося дуже святочно, хотяй богатійші жителі міста не дуже були сим задоволені, але вже ніяко їм було виступати проти робітників і біднійших міщан. Перші дні російського перевороту були дуже сподійні і величні; можливо, що не доведеться мені вже більше в життю бачити такого величавого вшанування днів побіди робучого народу над аристократією, як я бачив тоді в Росії.

Початки днів революції російської це були тільки самі величаві тріюмфи.

Найвеличавійше відсвяткували міщани Самари день 1. мая 1917 року. Вже від години пів семої рано вулиці міста зо всіх боків зі всіх камениць замаїлись червоними прапорами. О годині семій рушились зі всіх боків міста величезні ряди непроглядної публики ріжного рода людей, з червоними прапорами, котрі виглядали немов ліс з ріжного роду написами. Далі ішло військо. Одні йшли з червоними полковими прапорами, а другі несли синьо-жовті. До того полку, що ніс синьо-жовті належав четвертий саперний полк і часть артилерійського полку, який знаходився тоді в Самарі. Се були Українці, котрі служили в війську, переважно з Полтавщини, Київщини і Подільщини.

Хотяй Москалі дуже кепсько дивилися на українські прапори, на котрих були поміщені золоті написи по українськи. „Хай живе вільна Україна“, „Україна для Українців“, „Геть з царатом з України“, „Не в Сибіри нам місце, а на Україні“ і другі, котрих годі було проглянути, але в той день нічого не спиняли, бо всі радувались спільно першим днем вільности.

Коли дійшли всі до середини міста на велику площу, то всі прапори кланялись одні другим, а музики безперестанно відгравали революційні гимни.

Посипались тисячі слів ріжнородних промов і висловів в честь революції, в честь тих, що поклали свої голови по всій Росії, щоби визволити нарід з царського ярма.

Довгу мову, може півтори годинну, тримав від Українців поручник Богдаренко, родич з Херсонщини. Своєю грімкою бесідою представив він цілу Україну ще як державою за часів Володимира Великого, до сеї точки по точці пересувався в історію аж до Козаччини. Тут він змалював всю боротьбу українського народа за независимість українських земель від ріжних народів, а найбільше царів російських. Він сказав, що Україна перша підложила свої руки, аби викидати геть ненависне гніздо династії Романових; дальше розповів як Катерина цариця зломила всі договори козацькі і забрала волю України, заливши її кровію.

Тут всі присутні, котрі чули про Катерину, крикнули; долой Романових, на гак царів! Кров за кров! На Сибір їх! Честь Україні! Потім музики знову відіграли революційний гимн. Далі бесідник сказав, що вони хотять на Україну. Нехай в Самарі служать ті, котрі звідси, а нам Україна дорога. Пустіть нас там нехай ми разом з нашою сімею, великою, українською, радуємся і святкуємо день нашої волі. По скінченій бесіді Українці з 4-ого Саперного полку відспівали звучним хором „Ще не вмерла Украї- [illegible] ших палких промов аж до години 2-ої пополудни.

Українці, які там були зі своїми свідомими старшинами відкрили зараз читальню в великій просторій салі у місті. До військових прилучились і цивільні Українці і розпочалась енергійна просвітна робота. З цивільних памятаю Садовського, пізніще директора українського театру в Києві. День в день вечером була наповнена велика саля ріжнородними людьми. Тут і нам полоненим, був вільний вступ, а навіть дуже приязно відносились до нас Галичан. (Я сам, коли прийшов, то зараз мене просили читати). Всі слухали української мови, як чогось найдорощого. Нераз і смішно було, коли питали нас, Галичан, чому ви так гарно по українськи говорите? Таж у вас Німці і Австрійці рядили, а ми з України і під рускими були, а так нас змосковщили.

Всі, які були там Українці цивільні, в яких небудь урядах то покидали і їхали на Україну, бо з України, особливо з Киева, приходили вісти дуже потішаючі, що вже зібралися Центральна Рада, що всі уряди переводяться на українські; кождий був радий, що аж тепер прийшла хвиля що можна буде вільно на Україну переїзджати.

Тимчасом в Самарі помалу зачалися бунти, напади, нічні рабунки, особливо на склади горівки. Нападали товпи салдатні і мійських волокит, розбивали, рабували, а потім пяні нападали на ріжні склади. Инші таксамо рабували і на рабувавши, як цивільні так і салдатня, розбігались куда хто попав з награбленими річами.

Самара чимраз представляла біднійший вид, бо ніхто привозити нічого не хотів, боячись рабунку, а те, що остало то властителі поховали і більше не показували нігде.

Найбільший недостаток зачався в харчах; хліба нігде не стало. Запровадили карточний систем але і се не помагало, бо й на картки не мож було нічо дістати. Счинилася дорожня день вдень все більша, бо хто мав гроші то платив високі ціни, аби лише дістав дещо; біднійші знов нарікали і кидались рабувати. Порядку ніхто не тримав, бо в часі перевороту всю поліцію розпустили, а набрали на їх місце, хто попався; на місце поліції прийшли дезертири, волокити аби до війска не йти. Не дивно, чому були такі безпорядки і привели місто до самого упадку. Друкарні, які були в Самарі а се є „Приволжиское Слово“, що мало свою друкарню, потім „Приволжскія Вести“ то все переходили з рук в руки. Раз займали соціял-революціонери, раз соціял-демократи і так кругом в блуднім колі. Аж по поваленню Керенського уряду в Петрограді то знов зачалися дерти большевики і монархісти, але кінець кінцем большевики опанували.

Українці, які там були, так військові як і цивільні, на всі боки зверталися з прошенем аби їх випроваджено транспортами на Україну; але дуже це пиняво йшло. Тому, як хто міг так і втікав аби скорше дістатися на рідну землю.

Рівнож і полонені Галичани мусіли робити таксамо. Хто яким способом дістав якунебудь перепустку від „ісполнітельного комітету салдат і робочих депутатов“ а решта ризикувала і їхала без нічого.

Я на всі боки звертався з прошенем але нізвідки не дістав; тому при кінци жовтня прийшов на стацію Самара, вліз до потягу без нічого і поїхав на захід, хоч сам зразу не знав, куди потяг ішов.

В потягах панувало сильне безладдя. Як хто хтів, так їхав. Не було ні кляси, ні білету, ні нічого. Кождий їхав на власне ризико. Дуже богато потягів зударювалися і маса каліцтв було всюди.

Я приїхав до Тули і тут спи- [illegible] Киева. Мені показали потяг що ішов до Курска. Я пересів і всів знов так само „безплатно“ і поїхав до Курска; в Курську знов спитав, а мені показали потяг, що ішов до Конотопу. Я знов пересів і за добу їзди з Курська я був в Конотопі. Ціла подорож з Самари до Конотопу тревала 7 діб. Я не бачив нігде по дорозі куска хліба, щоб мож було купити, я жив жебраним хлібом, який випросив від російських салдатів.

Конотоп, перша стація на Україні. Тут висів великий синьо-жовтий прапор. Стація дуже гарна. Мене здивувало що тут всюди порядок, повно хліба, молока і вареного мяса, що носили перекупки цілими кошами. Хліб був таний. В Самарі фунт хліба чорного коштував вже тоді від 5 рублів до десять, се є 5 рублів чорний а 10 білий і дуже тяжко було дістати, а тут чорний, житний хліб був 5 копійок а пшеничний білий 7 коп. Мясо рівнож не було дороще від 15 коп. за фунт. Це було правдиве диво для кождого, хто приїхав з Росії на Україну.

В Конотопі я пішов до стаційного команданта, бо тут вже не мож було дальше їхати „безплатно“. Тут не тільки за білєтами питали, але кождий мусів мати посвідку від якогось уряду, де і за чим їде і хто він такий. (Лєгітимацію розумієсь тільки військову, бо й я мав на собі російське убрання салдатське на верху). Сей командант був військовий чоловік в ранзі сотника. Я зайшов, в канцелярію. Він мене зараз запитав, що я за один? Я сказав, що я Галичанин, що їду з Самари. Довго зі мною не говорив, бо зараз пізнав мене по бесіді, і тому лише спитав, де я маю намір їхати. Я сказав, що до Києва. Чи маєте гроші на дорогу? Я сказав, що маю три рублі; чи вистарчить не знаю. Ну а чим будете кормитись? Я сказав: Простіть, але я вже звик на жебранину; їхав через сім діб тай якось добився через Росію то й на Україні може тим більше люди помилують, бо тут бачу є у всіх досить харчів. На Україні з голоду ніхто не вмирає, тай я не надіюсь. Так, сказав сей командант, я бачу, що ви щирий син України. Я тішусь, що ви так надієтесь на Україну, хоть ви на ній не жили; тому оттут вам на дорогу. Кажучи ці слова, він всадив руку в кишеню, виняв два банкноти по 25 рублів і дав їх мені. Відтак додав: а білет на дорогу до Києва дістанете безплатно. А чи їли ви нині? Так, кажу, вже купив собі за 50 коп. хліба і молока, а більше боявся стратити; щадив гроші на дорогу, аби стало на білет. Зачекайте, зараз прийде чура мій. Я зачекав хвилю. — Коли надійшов чура, він приказав принести мені обід. Довго я не чекав, як чура приніс. Коли я зїв троха, зачав зі мною говорити. Розпитував мене за Галичину, за Львів, а згодом каже: Ох, який я буду радий і щасливий, коли мені доведеться бути у Львові, коли вся Україна буде вільною. Я вже обговорювавзі своїми товаришами, котрі є в Чернигові професорами. Як тільки Галичину приділять до України, то зараз поїдемо до Львова. Я читав дуже богато книжок українських, котрі були видані у Львові в товаристві імени Шевченка,колим ще був студентом на університеті в Києві. На такій щирій розмові і не оглянувся як перейшло три години. За той час писар виготовив мені все, що треба було на дорогу і приніс безплатний білет військовий. Я сердечно подякував і всів на потяг тай поїхав до Києва. В потягови заняв місце коло вікна і розглядався по безмежних степах України. Тут села на Україні дуже гарні; повибілювані хати, садки коло хатів, всюди наче в раю. В вагонах розмова українська. Кождий веселий і бадьорий. Коли потяг зближиться до стації повно дівчат в вишиваних сорочках (се власне було свято не пригадую яке). Всюди веселі жарти, гарні, українські! Аж жаль серце стискав, чому мене судьба не наділила тим щастєм, щоби я ту мешкав, жив разом з тими веселими людьми. А то, як виродок їду в сірім мундурі військовім, немав каторжник, а тут таке життя буйне.

В потягах був взірцевий порядок; служба поїздова була все на місці і вела свій обовязок як найкраще. Помалу зникали з поїзду в моїх очах степи. Отже прийшла ніч. Задрімав тай сидячи заснув і не оглядівсь, як прийшов ранок тай скоро заблищали золоті бані дорогого Києва. Ось вже і стація. Ту, на стації красувався синьо-жовтий прапор. Я зліз, перейшов на другий бік, де стояли трамваї, котрі забирали пасажирів і відвозили до міста. Я сів на трамвай тай запитав кондуктора: де поміщується Центральна Рада? Ось каже, прошу зачекайте, я вас завезу недалеко і покажу. По кількох хвилях трамвай остановився, а кондуктор показав мені рукою, куди іти.

Я подався просто до великого, округлого дому. На верха дому висів синьо-жовтий прапор, а дальше проти головного входу таксамо вище видніла ще стара напись великими золотими буквами „Во общеє добро русского народу“. Я зблизився до дверий, тут ще нікого не було, хіба двох вартових сиділи. Я запитав їх, коли мож зайти в середину. Вони сказали, що не скорше, як о годині десятій. А яке у вас діло прошу — спитав мене вартовий. Військове, — я відповів. О, то не тут. Військовий секретаріят находиться на гімназійній вулиці ч. 5. (пізнійше на Фундоклеївській ч. 9). Показав мені напрям, куди йти. Але то ще рано; ідіть де троха на чай, а о годині 9 прийдете або пізнійше. — Я подякував і подався, хоть не знав міста, але просто по Володимирській і так зайшов аж на площу Софійську. Тут побачив на високім камінним фундаменті велику особу з булавою в руках на великім темно бронзовім кони. Прийшов близько. На фундаменті виднiла велика замурована таблиця з великими бронзовими буквами: „Єдіна нє ділімая“. Ага! се памятник Богдана Хмельницького! А в душі подумав, щоби ти був знав Богдане, що Ти дістанеш таку ганебну таблицю бувбись певно скорше згинув на полю боротьби з ворогами, ніж заключив з ними союз. Обійшов навколо і знов подався в сторону великого собору. Зараз пригадав собі, з історії української що се собор св. Софії. Висока дзвінниця на переді, а дальше за високим мурованим огородженнем великий собор. Я прийшов під саму дзвінницю, попід котру веде стежка до собору і помалу зайшов в середину. Ще дуже мало людий було; лише десь-недесь виднiли клячучі постати. Я також вклякнув і щиро молився. Не так була щира молитва, як щира память; тут, колись, в тім соборі, козаки збирались на молитву, вибираючись на ворога. З того місця вони виносили духа посвяти, що давав їм великі побіди. Видно, що се місце дійсно святе для України.

По молитві я став розглядатися. Мене вже цікавило, бо цеж наше, українське. Може колись верну до дому та хтось мене спитає, чи видів ти те або це, от і буду мав що оповідати.

Пооглядав і знов приклякнув, поклонився святому місцеви, вийшов і пішов до військового секретаріяту. Будинок військового секретаріяту вже був відчинений. Я увійшов до середини тай запитав вартового, де є інформаційний стіл. Він сказав, що на першім поверсі. Вийшов я до гори, там зблизився до стола, де сидів старшина в ранзі четаря. Коротко розказав єму все. Цей мене спровадив, показуючи на двері, де було написано: „Для справ приєму військового“. Зайшов в комнату. Тут сиділо вже більше, ріжних чинів, військових людей, а посередині сидів полковник, ще в російських відзнаках, тільки нараменники мав синьо-жовті, а на них виднiли звіздочки. Я прийшов до него, проти його стола. Він зараз поглянув і спитав: звідки? Я сказав, що з Галичини і коротко оповів єму про себе, а відтак просив, щоби мене приняли до війска. Я витягнув ще австрійську військову легітимацію і подав йому. Він перечитав і сказав: — то ви є штабовий підофіцер? Так, кажу. Він закликав писаря, і той списав зі мною протокол, як водиться при війску. де я родився і т. п. Коли я розповів усьо, що було потрібне, полковник сказав:— Я приділю вас до полку Богдана Хмельницького, до вишколу підстаршин. Зараз закликав одного з вартових, щоби мене відвів на старо-печерське передмістє. Ми вийшли з вартовим і сей мене попровадив по Фундуклеївській вулиці, в діл на Кращатик, потім на Александрівську аж до Московської і Московською до самих касарнів. Тут показав на касарні, а сам вернувся і пішов назад в своє місце.

Я прийшов до брами, де стояв вартовий і сказав йому, щоби він мене запровадив до полкової канцелярії, що й зробив вартовий. Я ввійшов до канцелярії, показав карточку, що мені видали з секретаріяту. Тут сидів знова полковник полку Гетьмана Богдана. Цей взяв карточку і голосно прочитав: „Галичанин-Українець, чином булавний“. Відтак подав мені руку і познакомився зі мною, кажучи: Я є полковник Ластівченко.

Дуже тішусь, що маю Галичанина в своїм полку. Казав відвести мене до будинку, де поміщалася школа підстаршин.

Тут я опісля познакомився з четарем Калініченком і другими.

Се діялось в листопаді. Цілий місяць я сповняв свої обовязки. Я тішився добрими і слухняними підстаршинами, а вони знов були все добрі для мене бо я не „сикував“ їх як це робили инщі.

(Дальше буде).